

natuurpunt

Het Grote Vlinderweekend

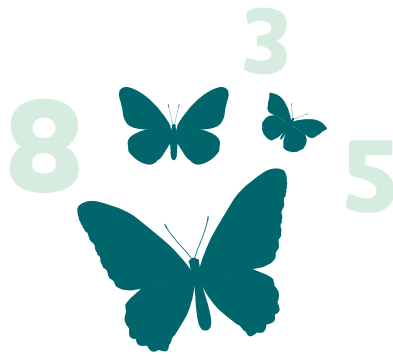
5 EN 6 AUGUSTUS 2017

RESULTATEN

**BEDANKT
VOOR JE
DEELNAME**

8453
tellers

59204
vlinders

HET GROTE VLINDERWEEKEND 2017

Ondanks behoorlijke weersomstandigheden tijdens Het Grote Vlinderweekend, werden in de 11e editie van het Grote Vlinderweekend een pak minder vlinders gezien dan de voorbije jaren. Dat lijkt grotendeels te wijten aan het bijzonder warme voorjaar van 2017. Hierdoor ontwikkelden de rupsen sneller en kwamen de meeste vlindersoorten 2 tot 4 weken vroeger uit hun pop. Tijdens het telweekend was voor veel soorten de vliegperiode dan ook bijna voorbij. Voor de meeste soorten lagen de aantallen hierdoor lager dan gemiddeld, waardoor we de cijfers niet zomaar kunnen vergelijken met andere jaren.

Dit verslag geeft een overzicht van de resultaten.
Zo zien we enkele opvallende verschillen tussen provincies.

Bedankt
aan alle
tellers!

Gegevensverwerking & teksten: Wim Veraghtert & Wouter Vanreusel

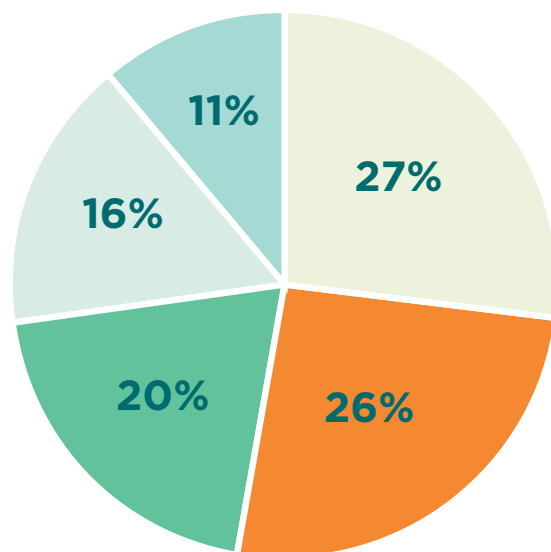
Gegevensinvoer: Alle tuinvlindertellers

Speciale dank aan: Tuinvlinderconsultanten Jan Mertens, Gerda Van Hoovels & collega's: Liselotte Vanderoye, Hendrik Moeremans, Natuurpunt Studie en de vlinderwerkgroep van Natuurpunt.

Aantal deelnemers

8453 mensen telden
in totaal **59204 vlinders**
in **6285 tuinen**

De deelname aan de vlindertelling was het hoogst in Oost-Vlaanderen en Antwerpen. Daarna volgen West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Limburg.

- Oost-vlaanderen
- Antwerpen
- West-Vlaanderen
- Vlaams-Brabant
- Limburg

TOP 20 MEEST GETELDE VLINDERS

Hieronder bespreken we voor de 20 meest gemelde soorten de opvallendste vaststellingen.

Klein koolwitje

Zowel in aantal vlinders als in verspreiding was het klein koolwitje de winnaar. Dit kleine witte vlindertje werd in 65% van de tuinen gezien met gemiddeld 2 exemplaren en stond in alle provincies op nummer 1.

Atalanta

Atalanta's werden in 47% van de tuinen geteld en haalden in elke provincie de tweede plaats. Deze trekvlinder was dus ruim aanwezig in Vlaanderen dit jaar.

Groot koolwitje

Het groot koolwitje werd in 35% van de tuinen gemeld. Uit de reacties van de deelnemers blijkt wel dat de herkenning met het klein koolwitje voor veel mensen moeilijk blijft. Dit cijfer is dus ongetwijfeld een overschatting.

Bont zandoogje

In precies 1 tuin op 3 (33%) werd het bont zandoogje gezien. In Oost-Vlaanderen en Antwerpen was dit nog hoger. Deze voormalige bosvlinder voelt zich intussen prima thuis in tuinen. Doordat het onze enige vlinder is die de winter kan doorbrengen als rups, pop óf ei, kan hij zich flexibel aanpassen aan de effecten van klimaatverandering.

Oranje zandoogje

Het oranje zandoogje heeft 1 generatie en was tijdens het telweekend helemaal aan het einde van zijn vliegseizoen. Hierdoor werd hij slechts in 1 tuin op 5 (20%) gezien, het laagste cijfer sinds de start van de vlindertellingen. De cijfers verschillen wel sterk tussen de provincies. Waar de vlinder in Oost- en West-Vlaanderen nog in 1 tuin op 4 aanwezig was, was dat in Antwerpen maar in 1 tuin op 10.

Bruin zandoogje

Het bruin zandoogje is een vlinder van graslanden, die daar hoge dichtheden kan bereiken. Ook in tuinen wordt hij regelmatig gezien, vooral als er stukken hoog gras zijn, of als er in de omgeving graslanden te vinden zijn. Dit jaar werd hij in 27% van de tuinen gezien en stond hij in alle provincies in de top-10. Talrijkst was het bruin zandoogje in Vlaams-Brabant.

Gehakkelde aurelia

In 1 tuin op 3 (34%) werd de gehakkelde aurelia gespot, een typische oranje vlinder met gekartelde vleugelrand. Het meest werd hij gezien in Limburg, het minst in West-Vlaanderen.

Dagpauwoog

In 30% van de tuinen werden 1 of meerdere dagpauwogen gezien. Dat is weinig in vergelijking met de voorbije jaren. Door het warme voorjaar was de zomerpiek van de dagpauwoog al bijna helemaal voorbij. Uit meldingen via www.waarnemingen.be weten we echter dat de dagpauwoog een prima jaar had, en net als vorig jaar zowel een grote generatie produceerde aan het begin van de zomer als een grote bijkomende generatie aan het einde van de zomer.

Kleine vos

De kleine vos werd in 23% van de tuinen gezien. In West-Vlaanderen het meest (29%), in Antwerpen het minst (16%). Deze soort lijkt opnieuw een terugval te kennen na enkele jaren van herstel.

Citroenvlinder

Citroenvlinders werden gemiddeld in 23% van de tuinen gezien, maar met grote regionale verschillen. In Antwerpen en Limburg werd hij gespot in meer dan 1 tuin op 3. In West-Vlaanderen slechts in 10% van de tuinen. In Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant was dat 15%. De citroenvlinder heeft een duidelijke voorkeur voor bosrijke regio's, waar hij ook zijn waardplanten sporkenhout en wegedoorn vindt.

citroenulinder

Icarusblauwtje

In 12% van de tuinen werden icarusblauwtjes gezien. Het icarusblauwtje lijkt zich licht te herstellen, maar de tijden waarin je overal boven graslanden felblauwe mannetjes van deze vlinder zag, zijn nog lang niet terug.

Boomblauwtje

Boomblauwtjes waren er in 16% van de tuinen. Omdat ze meestal alleen rondvliegen lag het totale aantal net iets lager dan dat van het icarusblauwtje. De beste provincies voor het boomblauwtje zijn Antwerpen en Limburg.

Muntvlindertje

Dit piepkleine nachtvlindertje werd in 9% van de tuinen gezien op tuinkruiden als munt en wilde marjolein. Deze soort wordt zeker onderschat omdat het een kleine soort is die gemakkelijk over het hoofd wordt gezien. De laatste jaren wordt de soort echter steeds vaker gemeld.

Distelvlinder

In 12% van de tuinen werd een distelvlinder gezien, en dit aandeel was gelijkaardig in alle provincies. Dit is 1 van de laagste scores in 11 jaar vlindertellingen. Het was dus duidelijk geen invasiejaar voor deze trekvlinder.

Kolibrievlinder

Deze opvallende nachtvlinder die als een kolibrie voor bloemen hangt, werd dit jaar in 15% van de tuinen gezien. Dat is een hoge score; na het zwakke jaar 2016 beleefde deze trekvlinder weer een zeer goed jaar. Net als atalanta's trekken kolibrievlinders jaarlijks vanuit Zuid-Europa naar ons land.

Klein geaderd witje

In 8 tuinen op 100 werd het klein geaderd witje gezien. Deze vlinder heeft zijn leefgebied hoofdzakelijk buiten tuinen, maar waarschijnlijk wordt deze soort toch onderschat tijdens het telweekend omdat ze vaak wordt aanzien voor het klein koolwitje.

Buxusmot

Voor het eerst sloop de buxusmot in de top-20. Hoewel het telweekend slechts helemaal in het begin van de tweede vliegperiode viel, werd deze opvallende bruin-witte nachtvlinder in 3% van de tuinen waargenomen. Deze exoot kent dan ook een steile opmars (zie verder).

Gamma-uil

De dag-actieve nachtvlinder gamma-uil werd slechts in 5% van de tuinen gemeld. Dat is de laagste score sinds het begin van de vlindertellingen. In sommige jaren was dit zelfs 60%. Die grote jaarvariatie wordt veroorzaakt door het trekgedrag van deze soort. Net als de distelvlinder arriveert de gamma-uil vanuit het zuiden. De omstandigheden in Zuid-Europa en Noord-Afrika en de weersomstandigheden tijdens de trek zijn bepalend voor de aantallen gamma-uilen die ons land jaarlijks bereiken.

Koninginnenpage

Koninginnenpages worden de laatste jaren steeds minder gezien. Tijdens het telweekend gemiddeld in 7% van de tuinen. Hij is nog redelijk aanwezig in Limburg en Vlaams-Brabant. In de andere provincies werd hij nauwelijks gezien.

Koelvinkje

Het koelvinkje is in alle provincies aanwezig, maar overal in beperkte mate. Gemiddeld werd hij slechts in 5% van de tuinen gezien.

Het landkaartje viel net buiten de nationale top-20 maar haalde die wel in Antwerpen en West-Vlaanderen. De eikenpage stond enkel in West-Vlaanderen niet in de top-20 maar haalde ook net niet de nationale top-20. De kleine vuurvlinder viel overal net buiten de top-20.

OVERZICHT MEEST WAARGENOMEN SOORTEN

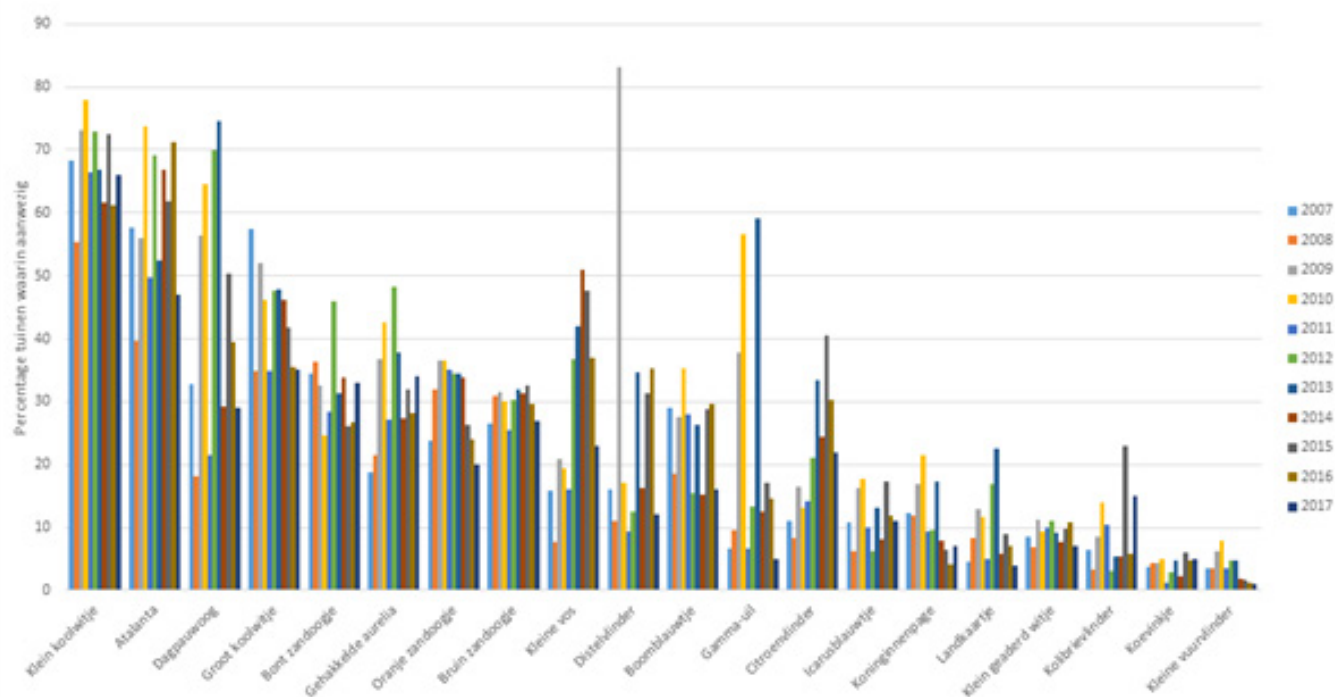
	Soort	Totaal aantal exemplaren
1	Klein koolwitje	9883
2	Atalanta	6814
3	Groot koolwitje	5110
4	Bont zandoogje	4336
5	Oranje zandoogje	4311
6	Bruin zandoogje	4237
7	Gehakelde aurelia	4003
8	Dagpauwoog	3967
9	Kleine vos	2572
10	Citroenvlinder	2454
11	Icarusblauwtje	1601
12	Boomblauwtje	1502
13	Muntvlindertje	1234
14	Distelvlinder	1200
15	Kolibrievlinder	1171
16	Klein geaderd witje	866
17	Buxusmot	624
18	Gamma-uil	611
19	Koninginnenpage	527
20	Koevinkje	497
21	Landkaartje	435
22	Eikenpage	120
23	Kleine vuurvlinder	116

TOP-20 PER PROVINCIE

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Vlaams-Brabant
1	Klein koolwitje	Klein koolwitje	Klein koolwitje	Klein koolwitje	Klein koolwitje
2	Atalanta	Atalanta	Atalanta	Atalanta	Atalanta
3	Gehakelde aurelia	Dagpauwoog	Oranje zandoogje	Oranje zandoogje	Groot koolwitje
4	Citroenvlinder	Groot koolwitje	Bont zandoogje	Groot koolwitje	Bruin zandoogje
5	Groot koolwitje	Gehakelde aurelia	Groot koolwitje	Bont zandoogje	Gehakelde aurelia
6	Bont zandoogje	Bruin zandoogje	Bruin zandoogje	Dagpauwoog	Dagpauwoog
7	Bruin zandoogje	Citroenvlinder	Gehakelde aurelia	Bruin zandoogje	Bont zandoogje
8	Dagpauwoog	Oranje zandoogje	Dagpauwoog	Kleine vos	Oranje zandoogje
9	Oranje zandoogje	Bont zandoogje	Kleine vos	Gehakelde aurelia	Kleine vos
10	Boomblauwtje	Kleine vos	Icarusblauwtje	Icarusblauwtje	Icarusblauwtje
11	Kleine vos	Boomblauwtje	Muntvlindertje	Muntvlindertje	Citroenvlinder
12	Muntvlindertje	Kolibrievlinder	Citroenvlinder	Kolibrievlinder	Boomblauwtje
13	Icarusblauwtje	Icarusblauwtje	Distelvlinder	Distelvlinder	Muntvlindertje
14	Buxusmot	Koninginnenpage	Kolibrievlinder	Boomblauwtje	Distelvlinder
15	Distelvlinder	Klein geaderd witje	Boomblauwtje	Citroenvlinder	Koninginnenpage
16	Klein geaderd witje	Distelvlinder	Klein geaderd witje	Klein geaderd witje	Kolibrievlinder
17	Kolibrievlinder	Koevinkje	Buxusmot	Gamma-uil	Buxusmot
18	Gamma-uil	Gamma-uil	Gamma-uil	Koevinkje	Klein geaderd witje
19	Landkaartje	Buxusmot	Koevinkje	Landkaartje	Koevinkje
20	Koevinkje	Muntvlindertje	Landkaartje	Koninginnenpage	Gamma-uil

VERGELIJKING AANDEEL TUINEN OVER JAREN HEEN

WAT LEERDEN WE OVER DE BUXUSMOT?

Tijdens Het Grote Vlinderweekend peilde Natuurpunt dit jaar ook naar de impact van de buxusmot, een exotische nachtvlinder die grote schade kan berokkenen aan buxusplanten. De mot blijkt heel sterk huis te houden in Vlaanderen.

Dat hoeft niet te verbazen, want de soort vindt genoeg buxusplanten om aan te knabbelen. Buxus staat in maar liefst twee derde van alle tuinen van mensen die deelnamen aan de vlindertelling. De helft van alle buxuseigenaars meldt dat hun buxus aangetast is door de buxusmot. Dit verschilt sterk tussen de regio's, zo blijkt. In Antwerpen meldde 69% van de buxuseigenaars schade, in Vlaams Brabant 60%, in Oost-Vlaanderen 57%, in Limburg 51%. In West-Vlaanderen was dat slechts 12%.

Het grootste aandeel zware schade (waardoor er nauwelijks nog groene bladeren overblijven) is er in Antwerpen (39%) en Vlaams-Brabant (34%).

Meer weten over de buxusmot? Kijk dan op www.natuurpunt.be/buxusmot

Wat doet de Vlaming eraan?

Uit de antwoorden blijkt dat een derde van de mensen geen actie onderneemt bij beperkte schade, 24% kiest voor chemische bestrijding, 22% voor biologische bestrijding, 13% voor rupsen manueel verwijderen en 10% verwijdert de buxusplanten.

Bij zware schade verandert het beeld, en kiest 41% van de mensen ervoor om de buxusplanten te verwijderen. 18% onderneemt geen actie en slechts 16% kiest dan nog voor chemisch bestrijden, 15% voor biologisch bestrijden en 9% voor het wegvangen van rupsen.

Van buxuseigenaars die nog geen schade hebben, neemt meer dan 90% geen actie. (3% sproeit preventief en 2% doet preventief de planten uit.)

Natuurpunt raadt sproeien met chemische bestrijdingsmiddelen af. Sproeistoffen kunnen wegwaaien, uitspoelen of in het voedsel van andere dieren terecht komen, waardoor de giftige stoffen ook andere organismen treffen.

Wat kan je doen zonder de natuur te schaden?

1 Het manueel verwijderen van de rupsen.

Het plukken van rupsen uit de struiken is arbeidsintensief en tijdrovend. Rupsen doden is niet de leukste taak, maar vanuit milieuoogpunt is dit duidelijk de minste schadelijke bestrijding.

2 Het gebruik van feromoonvallen

Feromoonvallen lokken mannetjes van de buxusmot. In de val worden de mannetjes gedood. De buxusmot uitroeien met behulp van feromoonvallen is wellicht onmogelijk: er zullen altijd mannetjes zijn die al met een vrouwtje gepaard hebben vooraleer ze in een feromoonval vliegen.

3 Het gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen

Vergis je niet: ook het gebruik van deze middelen is niet zonder risico. Wanneer ze op andere struiken dan buxusstruiken belanden, dan zullen ook rupsen van andere vlinders gedood worden. De producten zijn daarom niet vrij te koop en enkel beschikbaar voor professionele tuinaannemers. De bestrijding moet meermaals per jaar worden toegepast en vergt energie en middelen.

4 Think outside the buxus

Meermaals per jaar bestrijden is een dure en vooral weinig duurzame oplossing. Maar bekijk het van de positieve kant: de aantasting van je buxus kan de ideale aanleiding zijn om jouw tuinconcept een nieuw elan te geven. Want buxus is niet bepaald een aanwinst voor de natuur in je tuin: deze plant

produceert geen nectar voor insecten, geen bessen voor vogels en meestal is de structuur van de struik zo dicht dat een merel er niet in kan nestelen. Enkel grote en bloeiende buxusstruiken kunnen voor bijen en vogels waardevol zijn.

Er bestaan geen inheemse dwergstruiken die je, net zoals buxus, kan snoeien in allerlei vormen. Vervang je een strak perkje door bloeiende plantensoorten, dan levert dat heel wat natuurwinst op. Vlinders, hommels en wilde bijen zullen je dankbaar zijn. Gemengde hagen met liguster, meidoorn, sporkehout of veldesdoorn kunnen hogere buxushagen vervangen, én zijn een stuk interessanter voor de natuur.

Vind hier tips voor een natuurvriendelijke tuin:
www.natuurpunt.be/tuin

WAT KAN JE DIT NAJAAR ZELF DOEN VOOR VLINDERS?

Tijdens de herfst- en wintermaanden staat de vlinderactiviteit op een laag pitje. Het is echter de ideale periode om je tuin vlindervriendelijk in te richten.

Uit de tellingen blijkt dat in een **natuurlijke tuin** met veel variatie tot **6 keer meer** vlinders worden gezien dan in tuinen met enkel een strak gazon.

Je kan dus echt zelf het verschil maken en volgend jaar genieten van meer vlinders. Natuurpunt geeft je graag enkele tips.

- 1 Ruim je tuin in de winter niet te hard op** zodat eitjes, rupsen en poppen kunnen overleven. Dode stengels van planten kan je verwijderen in maart-april.
- 2 Herbekijk je tuinplan en beperk verhardingen en kortgemaaid gazon** tot waar je het echt nodig hebt. Maak ruimte voor bloemperken, wilde hoekjes, en waar mogelijk een stuk bloemrijk hooiland. Probeer ervoor te zorgen dat er zowel in de lente als in de zomer diverse nectarplanten in je tuin in bloei staan.
- 3 Varieer je maaibeheer** en zorg voor afwisseling van lang en kort gras. Om te vermijden dat je gras plat komt te vallen, maai je best voor de winter nog een keer het grootste deel. Maar daarna laat je bij elke maaibeurt best een stuk staan.
- 4 Plant gemengde hagen met inheemse struiken en bomen.** Een bloeiende haag is een echte meerwaarde voor je tuin. Aan te raden zijn sporkehout, meidoorn, sleedoorn en wilde liguster. In de vroege lente zijn boswilgen in bloei echte nectarkroegen.
- 5 Laat wilde planten toe.** Vaak komen die vanzelf, of je kan wat bloemzaden verzamelen in je eigen buurt. Klein hoefblad, koninginnenkruid, speer- en akkerdistel en jacobskruiskruid zijn maar enkele voorbeelden van waardevolle nectarplanten die vaak als 'onkruid' worden bestempeld.

MEER VLINDERTIPS VIND JE HIER
www.natuurpunt.be/vlinders-in-je-tuin